

Ennek a számnak az ára 4000 korona.

Negyvenhatodik évfolyam.

18. szám.

Debrecen, 1926 május 1.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Kálvin szava a mához.

Barth Péter madeswili (Bern-kanton, Svájc) református lekipásztornak a Kálvin műveinek általa gondozott szemelvényes új kiadása nemrég megjelent első kötetéhez írott előszavát közöljük az alábbiakban. Ez az előszó messze kiemelkedik a hasonló írásművek sablonjából s tulajdonképpen egy nagyszerű, tömör programmirata a református theologia és élet amaz ígéretekkel teljes megújulásának, amelyen maga Barth Péter, testvérével, a világ-hírré emelkedett mély és eredeti Károlylyal, továbbá a két Brunner, Grob, Thurneysen, Gogarten s még néhány kitűnő ifjabb theologus oly hatalmas tudással és oly merész lendülettel munkálkodik néhány év óta.

R. I.

Kálvin művei egy szemelvényes új kiadásának a terve abból a felismerésből fakadt, hogy egy ilyen kiadás a mai evangéliumi keresztyénségnek szükséges és fontos szolgálatot tehet. Mai korunk evangéliumi keresztyénségének az az egész erőtlensége és szétszakgatottsága, amelyről olyan sokan panaszkodnak, a legmélyebben tekintve onnan ered, hogy a legszélsőségesebb mértékben elhomályosult előttünk Isten ígéje és megbízása, amelyek valamikor életre hívták a mi egyházunkat. Igaz ugyan, hogy a lezúgott világháború után fölébredt annak a komoly akarása, hogy a világ evangéliumi egyházait testvéri szellemben egyesítsék közös feladatuknak betöltésére. Sőt még a tőlünk több mint egy évezred óta elváltan élő régi keleti keresztyén egyházakat is bevonták abba a nagy egyházi gyülekezésbe, amely a múlt év folyamán Stockholmban összejött a végből, hogy ők is egyek legyenek velünk. Csak a római egyház akar kifejezetten megmaradni a maga schismájában. Azonban bármily dicséretesek is mindezen egységtörekvések, az egyházak egységéhez mindaddig hiányzik a szükséges igazság és erő, amíg ez a egység nem az Isten ígéje közös megértésére és az alatt való közös meghajlásra van alapozva. Ámde, a mi erőtlenségünknek és szétszakgatottságunknak egyik főforrása épen itt tetszik meg abban, hogy mi mai emberek sokkal jobban szeretjük megmakacsolni magunkat a mi saját zürzavaros érzéseinkben arról, amit jónak és isteninek tartunk, ahelyett, hogy a legjobban megfeszített figyelemmel saját magunkon túlmenőleg arra figyeljünk, hogy mit mond a mi

meghomályosodott lelkiismeretünknek Isten. A Krisztus egyháza teljességgel az Isten kijelentésétől van függésben, az Ő ígétől, amelyet Ő mindnyájunkhoz közösen üzen. Csak egyedül az Isten atyai megnyilatkozása, az Ő törvénye, az Ő ígérete ad nekünk világosságot és kötöz össze bennünket egy hitben és egy engedelmisségben és emel föl egyazon reménységre. Ez az egyházaknak a fundamentoma, nem pedig a mi hiányos szeretetmunkáink, nem ünnepies, mystikus istentiszteletek, nem mélyértelmű speculatiók. Istennek a Szentírásban önmagáról szóló bizonyágtétele és a mi meghajlásunk az Ő ítélete és az Ő kegyelme alatt, ez kell, hogy minden mi útjainknak kiinduló pontja legyen és egyedül ez alapozhatja meg közös munkára való egyesülésünket. Az evangélium egyházainak mindenek előtt azzal kell tehát tisztába jönniök, hogy *minek* a világban való képviselőtét tűzte ki eléjük feladatát az Isten.

Ennélfogva indítatva érezzük magunkat arra, hogy újra a legnagyobb figyelemmel odaüljünk a reformátorok lábaihoz, akik tudtak határozottan beszélni Istennek az ígétől és a megbízásáról. Nem azért tesszük ezt, hogy őket az Isten helyére tegyük, hanem azért, hogy ők bennünket az Isten megismerésére megtanítsanak. Különösen gyümölcsöző pedig a mi nemzedékünk számára az, hogyha újra fölfigyel a Kálvin János szavára. Hiszen öneki adatott az meg, hogy a történelem egy döntő pontján ne csak folytassa elődeinek, Luthernek és Zwinglinek a művét, hanem egyszermind mintegy összegezve azoknak ismereteit és életművét, a legkörültekintőbb összefoglalásban világítsa meg az Isten ígétének tudományát, érvényt szerezzen annak és védelmezze azt. Abban az időben, amikor a katolikus ellenreformáció dagálya kelőben volt és az evangéliumi egyházak gerincét aggodalmaskodás, bizonytalanság és engedékenység örölte, a Kálvin iskolájában a protestantizmusnak egy új, kemény, ellenállásra és támadásra egyaránt képes típusa növekedett fel. A Kálvin sajátos szolgálata eredeti szándékának megfelelően a fiatal evangéliumi egyházak összességének megszilárdítására és egyesítésére irányult. Hogyha az ő intő és óvó szavát akkor és a következő időkben nem hallgatták meg és nem értették meg az evangélium egész táborában

— vajjon ma mindössze átmeneti félreértésnek fogjuk fölismerni ezt a végzetes vonakodást? Kálvin hagyatékát bizony ma méltán lehet újra odakinálni a reformáció talaján felnőtt *egy* evangéliumi egyháznak, *egy* evangéliumi keresztyénségnek — bár csak azt is mondhatnók, hogy: a Krisztus osztatlan anyaszentegyházának!

A Kálvin theológiája azért jelentett akkor és azért jelent ma is az egységre való jogosult föl-hívást, mert maga nem egyéb, mint szigorú föl-hívás a tárgyhoz való térésre. Kálvin radikálisan véghez vitte a régi, népeket átfogó római egyházzal való szakítást és ezt a szakítást számtalan egyének odatette a lelkiismeretére egyszerűen azért, mert ez az egyház eltért attól az igazságtól, amelyet valamikor ajándékba kapott. Azzal a gonddal és élességgel, amely azoknak a terhes kötelessége szokott lenni, akiknek a keresztyénségben örüllői elhívásuk van, fáradhatatlanul harcol Kálvin az igazságnak minden meghamisítása ellen ott is, ahol a tévelygést magának az evangéliumi tábornak leghíresebb nevei ékesítik. Másrésztől viszont megcsodálatra méltóan tágkeblű és elnéző mindenütt, ahol csak, legalább is a földolgozásban, megtalálja az isteni ige fényének való önalávetést. Azonban rendíthetetlenül megáll ama megismerése mellett, hogy az egyház alája van vetve az Isten kijelentett, szent és kegyelmes akaratának. A reformáció korának irodalmi hagyatékával s az abból levonható tényállással szemben zátonyra jut minden kísérlet, amely úgy akarja a reformációt feltüntetni, mint a subjectív lelkiismeret paizsra emelését. Elenkezőleg, a reformáció abban a megismerésben gyökerezik — amely megismerést a maga elvi jelentőségében a református theologia derített fényre — hogy a Szentírásban maga Isten beszél, minden más tényező háttérbe tolva és a Szentlélek által önmagáról téve bizonyosságot. Innen kapja meg a maga normáját a mi közösségi életünk, innen ragyog föl az isteni ígélet a mi életünk felett.

Ezt a tényt jelentőségében nem csökkenti az a körülmény, hogy ennek a ténynek az elismerését az egyház vitte végbe azáltal, hogy annak idején felállította a bibliai iratok kánonát. Mert a Biblia nem az egyház kegyelméből szentírás, ahogyan azt a katolikusok képzelik, hanem az ögyház ama cselekedetével az igazságnak adott tisztességet és önmagát elvileg *alája* rendelte az Isten amaz ígéletének, amelyről a Szentírás tesz bizonyosságot. De igazság szerint nem homályosíthatják el ama tényt azok a bőséges történelmi ismeretek sem, amelyekhez a mi nemzedékünk a Bibliának alapos archeologiai, irodalmi és vallástörténelmi átkutatása folytán jutott. Sem a római egyháznak, sok százados hagyományára támaszkodó, tanítói hivatala, sem pedig az önmagával megelégtült emberi ész nem mérkőzhetik Istennel, amikor Ő maga megszólal. Érinthetetlenül fennáll az a tény, hogy a Szentírásban Istennek lelke, bölcsessége és kegyelme tesz bizonyosságot önmagáról a világgal szemben absolut fölénnyel és mértékadó tekintéllyel.

A reformáció egyházainak a fundamentoma éppen ez a megismerés: itt az Isten beszél, itt

maga az Isten állítja föl az igazságot. Ezek az egyházak ennek a megismerésnek a világosságával, illetőleg elhomályosodásával állanak, vagy esnek. Kálvin ugyan eléggé humanista ahhoz, hogy a maga egész méltóságában és erejében Isten adománya-ként becsülje meg a Ratiót, ámde azt is látja, hogy az embernek az elbukása következtében éppen az eszünk használata is súlyosan megszenvedett. Ennek következtében önerőnkől nem vagyunk képesek eljutni az Isten megismerésére, annál kevésbé az Isten iránt való engedelmségre. A mi huszadik századunk rettenetes mértékben ott látja maga előtt a maga isteni eredetétől elszakadt, tisztán emberi morális és tudományos észnek áldatlan működését. Tehát nem más, mint az alázatos tárgyiasság aktusa kívántatik tőlünk akkor, amikor a református theologia arra hív föl bennünket, hogy fogadjuk el Istennek a Szentírásban önnön-magáról adott bizonyosságtételét s hajoljunk meg az Ő itt nyilvánított szent akarata és meg nem érdemelt irgalmassága, törvényei és ígérétei, teremtő hatalma és világkormányzása alatt.

Minthogy a kálvinista theologia semmi más nem akar lenni, mint bibliai theologia, ennél fogva igazában odaállítja az embert az Isten elé. Ezáltal láthatóvá válik az a szakadék, mely az embert az Istentől elválasztja. Föltáruul a mi létünknek, magasságainak épúgy, mint mélységeinek igazságtalan és kérdéses volta és leálcaztatik az önnön cselekedeteiben bizakodó ember vakmerősége. A mi egész létünk szentségtelen volta fölött elhangzik az ítélet. Ámde ekkor aztán isteni kiválasztás következtében fölhangzik hozzánk a megfoghatatlanul szentséges isteni irgalomnak hívó szava is, amely minket hitre és engedelmségre ebreszt föl és egy olyan közösséget teremt, amely elkötelezve tudja magát az Isten szolgálatára. Mint Isten gyermekei bátortalanul tesszük meg az első lépéseket, de azután napról-napra növekszünk bensőleg, állandóan szemünk előtt tartjuk azt a distantíát, amely a Teremtő és teremtménye között marandóan fennáll, távol tartjuk magunktól egyéni, vagy szociális perfectionista illúziók lehetőségét: így vagyunk elhivatva az idegenben való szolgálatra, harcra és zarándokságra, Isten nevének megdicsőítésére gyöngeség, bűn és halál közepette, ámde örvendő átpillantással a halottak föltámadásában bekövetkezendő tökéletességre.

Annak idején egy kemény, viharálló nemzedék növekedett föl a kálvini bibliaismeret iskolájában. Olyan egyházak jöttek létre, amelyek ebben a közös megismerésben gyökereztek és fundamentomuknak Istennek hozzájuk szóló elhívását tekintették. Egy olyan üzenet hordozóinak tudták magukat, amely nem a saját vélekedésükből fakadt, hanem reájuk bízott és engedelmségre és szolgálatra érezték magukat elkötelezve megbízójuk iránt. Nincs kétség abban, hogy a protestantizmus manapság a legmesszebbmenőleg elveszítette még a visszaemlékezést is a maga eredeti jellemére. Ennél fogva a jelen helyzet sürgető parancsa az, hogy a reformáció szellemét, különösen pedig a szilárd kálvini Isten-ismeretet megint megszólaltassuk önmagunk-

hoz, avégből, hogy tárgyi tanulságot szerezzünk, hogy a régi ostromálló positiókat újra visszanyerjük, hogy az evangéliumi egyházaknak *egy* hitvallásban való megújódását elérjük, hogy újra megkapjuk aztán a megbízást, amelyet az Isten az ő ígéje által, minekünk ma is adni akar.

A mai Genf, a mai kálvinizmus.

A vasárnapi istentisztelet.

A lelkész katedraai szolgálatára vonatkozólag tudnunk kell azt, hogy itt Genfben hétköznapi istentisztelet nincs. Vasárnap délutáni istentisztelet is csak kivételesen van s csak akkor, ha a lelkész, vagy inkább több parókia lelkésze sorozatos istentiszteletet tart egy tárgyról, pl. a Miatyánkról, a tízparancsolatról stb. Jelenleg a Miatyánkról tart egy ciklust öt lelkész a konfirmandusok s azok hozzátartozói számára. Ezen öt, vasárnapi délutáni istentisztelet ideje 8 óra 15 p. este. Ha a nagy ünnepek délutánjain van is istentisztelet a főbb helyen levő, nagy parókiák templomában, ezen istentisztelet prédikáció nélküli, ú. n. liturgikus istentisztelet. Minden ünnep csak egy napig tart. Karácsony másodnapján éppenúgy dolgoznak, mint bármely másik napon. A teljességhez az is hozzátartozik, hogy kötelező érvényű liturgia nincs. Az egyház nevében vett fogadalmak szövege kötelező a lelkészre nézve csupán, bár azoknak megváltoztatását is eszközölheti a Consistorium előzetes beleegyezésével.

Jelen cikkemben ismertetni óhajtom a franciaországi s a genfi vasárnapi istentisztelet menetét. Az előbbit azért, mert abban több a kálvini elem. — I. A franciaországiak vasárnapi istentiszteletének menete a következő: a pontos időben (rendesen 10 órakor) a lelkész felmegy a katedrába s így szól: „Testvéreim, hívjuk segítségül az Urat“. Erre a gyülekezet feláll s a lelkész folytatja: „A mi segedelmünk legyen az Úr nevében, aki teremtette az eget s a földet“. Ezután a gyülekezet elénekeli a lelkész által jelzett éneket, minek végeztével a lelkész így szól: „Hallgassátok meg figyelemmel s tisztelettel az Úr tízparancsolatát“. A tízparancsolat felolvasását elvégezvén, így folytatja: „A törvény summája, mint Jézus Krisztus tanította, az evangéliumban a szeretet parancsolata“. A szeretet kettős parancsolatát evvel végzi: „Ezen két parancsolattól függ az egész törvény s a próféták“. A lelkész most bűnvallásra hívja fel a gyülekezetet, mondván: „Testvéreim, jelenjünk meg mindnyájan az Úr előtt alázatos bűnbánattal, szívünkkel követvén e szavakat: Úr Isten, örökkévaló, mindenható Atya, mi beismerjük és megvalljuk a Te szent Felséged előtt, hogy mi szegény bűnösök vagyunk, a romlottságban születtünk, hajlandók a rosszra, magunkban képtelenek tenni a jót; hogy mi áthágjuk naponként, különböző mó-

don a Te szent parancsolatodat, ami által magunkra vonjuk, igaz ítéleted szerint, a kárhozott s a halált. — De, Uram, igaz fájdalmat érzünk amiatt, hogy Téged megbántottunk; kárhoztatjuk magunkat, bűneinket s mélységes bűnbánattal, alázatosan kegyelmedhez térve, Téged kérünk: jöjj segítségül nekünk nyomoruságunkban. Irgalmazz nekünk, jó Isten, irgalmas Atya és bocsásd meg a mi vétkeinket Jézus Krisztus, a Te Fiad, a mi Megváltónk szerelme által. Add nekünk s műveld bennünk állandóan a Te Szent Lelked kegyelmét, avégből, hogy megismervén mindinkább és inkább a mi hibáinkat, legyünk azok által mélyen megrendítve s mondjunk le róluk teljes szívünk szerint; add, hogy teremjük az igazság és szentség gyümölcseit, melyek legyenek kedvesek Te előtted Jézus Krisztus, a mi Urunk által. Amen. — Egy hasonló hangú, bűnbánó ének után a lelkész így szól: „Idézzük emlékezetünkbe, testvéreim, a bűnbánóknak, hívőknek a kegyelem által tett ígéreteket: „úgy szeretete Isten e világot, hogy az Ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen Őbenne, el ne vesszen, hanem örökélete legyen“. „Az embernek Fia azért jött, hogy megkeresse, megmentse, ami elveszett“. „Megigazulván hit által, békességünk van Istennel, a mi Urunk, Jézus Krisztus által. Amen“. A lelkész így folytatja: „Valljuk meg a keresztyén hitet“. A „Hiszekegy“ elmondását ének, majd a lelkész szabad, alkalomszerű imádsága követi. A textus felvétele s prédikáció után ismét ének, majd nagy hálaadó, áldáskérő imádság következik, mely az „Úri imádságban“ végződik. Az ima után a lelkész az ároni áldáshoz még e szavakat füzi: „Menjetekek békében. Emlékezzetek szegény testvéreitekre. Az Úrnak békessége legyen Veletek, családotokkal, mostantól fogva mindörökké. Amen. — II. A Hiszekegy kivételével már Genfben is hallottam ezen módon lefolyt istentiszteletet. Gyakoribb azonban e következő menet: 1. Invocatio. 2. Ének. 3. Bibliaolvasás, a tíz parancsolat s a törvény summájának, a szeretet parancsolatának felolvasásával együtt. 4. Rövid orgonajáték. 5. Bűnvallásra felhívás, bűnvalló imádság (teljesen az előbb közölt szöveg). 6. Ének. 7. A lelkész imádsága. 8. A szentírás néhány textussal kapcsolatos verseinek, majd a textusnak felolvasása. 9. Prédikáció. 10. Ének. 11. Hálaadó, áldáskérő ima. 12. Ének. 13. Orgonajáték, mely alatt a gyülekezet szétozlik.

A lelkész az egész istentisztelet alatt a szószéken van. Az orgonajáték alatt ül a katedrában levő széken. Némely, a gyülekezet által ülve énekelt ének alatt szintén. Ő vezeti az egész istentiszteletet, mindig jelezvén a következő mozzanatokat s felolvassván az éneklendő zsoltár vagy dicséret első, vagy éneklésre jelzett összes verseit. A franciák általában sokat énekelnek s egy ének sok versét eléneklik, meg-

lehetősen gyorsan, úgy, hogy az idegen alig bírja szemével is követni a szöveget. Hogy eleinte velük tudjon énekelni az idegen, kivált egy lassú énekléshez hozzászokott magyar, arról szó sem lehet. Az imák egyrészét ülve, másrészét állva követi a gyülekezet. A bibliaolvasást mindig ülve hallgatják a hívek.

Dr. Ilyés Endre.

Egyház

A kánonszerű egyházlátogatás.

Főtiszteletű és Nagyméltóságú Egyházkerületi Közgyűlés.

408/410—1923. sz. egyházker. határozattal alulírottak azon megbízást vettük, hogy a kánonszerű egyházlátogatás módjára, intézésére vonatkozásban — s illetve az egyházker. jegyzőkönyv formáját, kérdőpontjait illetőleg javaslatot készítsünk. Minthogy pedig a legutóbbi átmeneti évek nem látszottak alkalmasoknak arra, hogy az eddigi egyházker. módszeren gyökeresebb változtatást vígjen keresztül egyházkerületünk, vonatkozó javaslatételünk szándékunk szerint maradt el mind-egyed. A 446—1925. sz. egyházker. határozattal azonban megsürgöttünk javaslatunk beterjesztése iránt, van szerencsénk tehát bizottsági munkálatunkat előterjeszteni:

Az egyházlátogatás apostoli eredetű. Pál apostol meglátogatja azokon a helyeken lakó keresztényeket, hol már ő előzőleg fundálta a ker. gyülekezetet.

Ezt tudva, szinte érthetetlen, hogy a külföldi prot. országok némelyikében nincs egyházlátogató (pl. Schweicban, Skóciában). Minden egyházközség — úgy szólva — maga-magát ellenőrzi, a megfelelő erre rendelt szervei által. Hazánkban — a Canones Ecclesiastici per Synodum Komjáthinam editi 1626 meghagyja a Senioroknak, hogy évenként teljesítsenek az egyházakban látogatást és ha „suam dioecesim perlustrare neglexerint, nisi forte morbo impediti (in quo casu aliquem suae jurisdictioni subjectum emittere possunt) -- mulasztásukért felelősségre vonandók.

Nem szándékunk adni az egyházlátogatás történetét, mely különben is tüzetesen foglaltatik Szuhay Benedek ide vonatkozó művében. Inkább arra mutatunk rá, hogy mint minden intézmény, még olyan magas rendű és eredetű is, emberi kezek közt deformálódik: úgy az egyházlátogatás is kopott, eredeti jelentőségétől valahogy eltávozott.

A hevesnagykunsági egyházmegye 1924 okt. 22. gyűlésében esperes előterjesztésében (Jelentés az 1924 folyamán teljesített egyház látogatásról) a következők foglaltatnak, mint az eszményszerű egyházlátogatás definíciója:

„Az egyházlátogatásnak nem az a lényegbe vágó tendenciája, hogy statisztikát gyűjtsön. Erre nem kell személyes látogatás. Ezt posta útján is lehet végezni. Az egyházlátogatás célja egészen

más. Még ha a minden vonalon való ellenőrzést veszem is feladatául, akkor sem merítem ki az egyházlátogatás célját. Az egyházlátogatásnak ünnepnapnak kell lennie a gyülekezetben! Tudja és érezze a gyülekezet, hogy az ő felsőbb hatósága gondol rá. Nem hagyja magára. Nemcsak rendeleteit, utasításait közli vele, hanem tevőlegesen bekapcsolódik életébe. Gondal, szeretettel, tanáccsal, jóindulattal, segítséssel. Valahogy olyan formán mint mikor a szülők meglátogatják szárnyra eresztett gyermeküket. Mint azoknak családi ünnep a szülők látogatása, telve szeretettel, bizalommal, olyan legyen a kánonszerű egyházlátogatás is. Egy bensőséges ünnep, melyhez szerető gondossággal készül látogató és látogatott egyaránt.“

Imé!

Ezekhez hozzá kapcsolom a mi bölcsünk, Andrassy Kálmán, felséges cikkének értelmét (Debr. Prot. Lap XLVI. évf. 14. szám). „Például az esperesi vizitáció...“ stb. Istentisztelet... Iskola élet vizsgálata. Ifj. vöröskereszt-munkára súlyt helyezés. Ifj. fiú- és leányegyletek működésének megfigyelése. Presbyterekkel hosszas időtöltés, azoknak tanítása, esetleg velük étkezés. Hajh, mennyit lehet a lelkükben adni. Végül: anyagi ügyek. (Andrassy Kálmán cikkének minden betűje érték. Szinte kérni szeretném, hogy kiki olvassa el újra!)

Ezek után figyelembe véve a szép multat s a zavaros s épen ezért nagy gondot és az eddiginél nagyobb munkát követelő jelent, javasuljuk, hogy egyházkerületünkben a kánonszerű egyházlátogatás így történjék:

Török Imre,

esperes, biz. előadó.*

(Folyt. köv.)

Az egyházi fegyelem törvényjavaslatáról.

A Debreceni Protestáns Lap március 31-iki száma közölte a felsőszabolcsi egyházmegye véleménynyilvánítását, amelyet az én szerény előadásom alapján fogadott el a közgyűlés.

Az egyházmegyei határozatnak a törvénytervezet 9. §-ához, illetve ebben a felelősségi jog módosítását indítványozó részhez a következő szerkesztői megjegyzés fűzetett: „Az, hogy a felsőbb bíróság megváltoztató ítélete ellen a megváltoztatott ítéletet kimondó bíróság felelősséghessen, egészen szokatlan eljárás volna“.

Legyen szabad ezen megjegyzéshez magyarázatul a következőket fűznöm: Magam is éreztem, hogy egészen szokatlan s a bírói eljárás általánosan ismert ügymenetével nehezen összeegyeztethető újítás. Mégis javasoltam, — egyszerű opportunitásból, mert jobb megoldást nem tudok. A kiinduló pont az, hogy megadandónak vélem a súlyosbításért való felelősségi jogot is, mert az elsőfokon eljáró (egyházközségi bíróság) ismeri legjobban a vádlott előéletét, viszonyait és büntetésre méltó voltát. Ámde: ki gyakorolja a felelősséget? Egyházalkot-

* A fentiek csupán a nevezett előadó munkálata. Bizottsági gyűlésben még nem tárgyaltuk.

mányunkban az ügyészi intézmény nincs — mint-hogy a dolog természeténél fogva nem is lehet — úgy kiépítve, mint a polgári törvénykezésben. Az egyházközségi bíróságban ügyész egyáltalán nincs s a vádló rendszerint maga a lelkész, aki, amellet hogy lelkigondozó (tehát egy vádlottal szemben védő is), egyúttal a bíróságnak elnöke és az egyházi közigazgatásnak is feje. Íme, mindez a polgári törvények és alkotmányrendszer szemszögéből nézve szokatlan — és mégis benne élünk, mert más megoldás nem volt!

Ennyit a felsőszabolcsi határozathoz. De egyben legyen szabad felhasználnom az alkalmat, hogy a füzesgyarmati presbiterium ez ügyben hozott és ugyanakkor közölt határozatához is szóljak néhány szót. A presbiterium főleg a törvénytervezet 2. §-a, illetve a bűncselekményeket felsoroló rész egyes kitételei ellen emel kifogást. Tekintettel arra, hogy egyes bűncselekmények felsorolása, mások kihagyása még az „Ilyenek például“ szavak után is bizonytalanságra és helytelen törvénymagyarázatra adhat alkalmat, amit a törvényhozónak lehetőségig kerülni kell, — másrészt a vétségek elbírálásánál különben is a magasabb cél érdekében mindig a legnagyobb egyéniesítést kell tanúsítani (nem tudnám pl. mulasztásbeli vétségek közé felvett lakóhely változtatás bejelentésének elmulasztását *vétségnek* minősíteni egy évenként költözködő és tanulatlan gazdasági cselédnél), szerény véleményem szerint helyesebb volna, úgy a mulasztásbeli, mint a cselekedetbeli vétségeknel az egyébként sem taxatív, tehát különös jelentőséggel nem bíró felsorolást elhagyni s csak a különben precíz defini- ciót tartani meg.

Dr. Vas Sándor,
egyházmegyei világi jegyző.

Iskola

Néhány szó a debreceni református leánynevelőintézet építéséről.

(A kerület tavaszi közgyűlése előtt.)

A „Debreceni Protestáns Lap“ már többször hirt adott arról, hogy a debreceni református leánynevelőintézet nagyarányú fejlődése és az ezzel összefüggő túlzásfoltosság halaszthatatlanná tette az intézet kibővítését. A debreceni református egyház presbiteriuma is kimondotta az építkezés multhatlan szükségességét és elfogadta az igazgatótanács javaslatát, mely a jelenlegi egyemeletes épület frontjának két emeletessé fejlesztését és a szomszédos jobb- és baloldali telkek frontján szintén két emeletes épület építését javasolja. Az egyház erre a célra át is engedte a tulajdonát képező két telket (Kossuth-u. 31. és 35.), melyek a 33. szám alatti anyaépülettel együtt 60 méteres frontot adnak, ahol impozáns módon lehet kiképezni az új, illetve átalakított épület homlokzatát. A régi épületnek a modern paedagogia követelményei szerint való átalakítása szintén egyik része a nagy tervnek, melynek elkészítésével az egyháztanács Sebestyén és

Tóth építészeket bizta meg, kik már sok minta-szerű iskolát és középületet emeltek.

Az épület maga, 36 tantermével, előadó- és tornatermeivel, szer- és könyvtáraival 5—6 milliárd koronát, a felszerelés 2—3 milliárdot igényel. Ezzel az anyagi erővel a debreceni egyház, mely egyelőre két telket és egymilliárd koronát szavazott meg, nem rendelkezik, de méltán reméli, hogy az illetékes tényezők hathatós anyagi támogatásukkal megkönnyítik célját, mellyel nemcsak Debrecen város, hanem a Tiszántúli egyházkerület érdekeit is szolgálja. Hiszen az iskola tanítónőképzőintézete neveli a Tiszántúli kerület tanítóit, kiknek legnagyobb része itt szerezte oklevelét. Leánygimnáziumában és polgári leányiskolájában s az ezekkel kapcsolatos internátusban mely a szülői házat pótolja, az egyházkerületünkbe tartozó papok, tanítók és általában az intelligens középosztály leányainak százaai találnak meleg otthont.

Ezért fordulunk különös bizalommal és reménykedéssel a Tiszántúli egyházkerülethez azzal a kérelemmel, hogy e 100 éves leánynevelőintézet segítségére jönni ne késsenek! Elsőrendű református érdek, hogy iskolánk megtarthassa versenyképességét más felekezetek mintaszerűen kibővített és felszerelt iskolái mellett, éppen most, a leánynevelés országos reformjának küszöbén, amely nem szabad, hogy minket felkészületlenül találjon, mert ha úgy talál, akkor kihull kezünkől a vezetőszerep s ha nem leszünk versenyképesek, akkor egyre többen fogják más felekezetek intézeteiben keresni a kor kívánalmainak megfelelő művelődés lehetőségeit. Ez pedig egyházunkra nézve kiszámíthatatlan kárt és erkölcsi veszteséget jelentene!

Csak minden tényező együttes összefogása és gyors segítsége biztosíthatja a sikert, amelynek eléréseért társadalmi úton a „Volt Iskolatársak Szövetsége“ is lelkesen munkálkodik egy országos gyűjtés lebonyolításával is.

A társadalmi gyűjtés azonban nem jár a remélt eredménnyel. Az általános pénzhiány, a minden áldozatra kész középosztály nyomasztó helyzete, a gazdaközönségre nehezedő adóterhek stb., stb. kedvezőtlen helyzetet teremtettek s így a gyűjtésből remélt kétmilliárd helyett annak egyharmada sem fog begyűlni. (Az ekkleziák is többnyire üresen, vagy nem számottevő adománnyal küldik vissza a gyűjtőket!) A szövetség mindezek mérlegelésével küldöttségileg tisztelgett a napokban a főtitiszteletű és nagyméltóságú egyházkerületi elnökségnél és Debrecen város polgármesterénél, hogy a legtermészetesebb forrásból kérje a segítséget a mostani és az eljövendő református leánynemzedékek nevelőotthona számára.

Főtiszteletű püspök urunk, ki legjobban ismeri a helyzetet, valamint a polgármester úr is nagyobb összeget helyeztek kilátásba, mint az egyházkerület, illetve Debrecen város támogatását.

E két nemes patronustól remélt 2—3 milliárd korona, továbbá a társadalmi gyűjtés eredménye és a debreceni egyház által megszavazott összeg együttesen olyan tőke volna, mellyel gyorsan munkához lehetne fogni, hogy már a jövő tanévben

tető alá jusson az új épület, melyben a református nemzeti nőnevelés tovább folyhatna modern és az iskola egészségtanának megfelelő körülmények között.

Iskolánk 1500 főnyi ifjúsága és 55 tagból álló tanárkara a neveltető szüleközönsséggel együtt nagy reménykedéssel néz az egyházkerület tavaszi közgyűlése elé, mely hisszük, hogy atyai áldozatkészségével és megértő lelkével örök példáját fogja adni a leánynevelés fontosságát mérlegelni tudó gondolkozásának.

Mert egyházi szempontból a leányok vallásos és református szellemű nevelése éppen oly fontos, — vagy még fontosabb, — mint a fiúké, hiszen az anya hatása a családban a legmélyebb és a legközvetlenebb. Jól tudták ezt katolikus testvéreink, ezért fordítottak kezdettől fogva olyan nagy gondot a leánynevelésre, — míg mi a kérdésnek ezt az oldalát elhanyagoltuk. Most éppen üt a tizenkettődik óra a mulasztások pótlására!

Hisszük, hogy egyházkerületünk vezetőinek lelkes állásfoglalásában nagy része lesz a nőknek: a feleségeknek, anyáknak és leányoknak, akik mint leánynevelőintézetünk neveltjei, tanúságot tesznek arról, hogy iskoláinkban olyan szellem és olyan irány van, mely a református egyház szempontjából megnyugtató és biztos alapja a református jövőnek!

Tisztában vagyunk a kerület súlyos anyagi helyzetével, de azért mégis a legmesszebbmenő támogatást kérjük, hogy a *legnagyobb magyar leánynevelőintézet* hivatását a jövő 100 esztendőben is méltóan teljesíthesse! Az intézetünk építésére fordított töke százszorosan megtérül a református asszonyok hithűségében, kiművelt, fennkölt gondolkozásában és egyházas szellemében!

Debrecen, 1926 április hó.

Koncz Aurélné,

ref. leányközépisk. és internátusi igazgató.

A szeghalmi Péter András gimnázium megnyitása.

Az egész Sárrét magyar népének nagy jelentőségű kulturális eseményéről van szó. A szeghalmi reform. egyház presbitériuma április 22-én tartott gyűlésében hozott határozata folytán a gimnázium megnyitása 1926 szeptember 1-ével biztosítottnak tekinthető.

A presbitéri gyűlésről a következőket közöljük: Papp Lajos lelkész szeretettel köszöntötte a nevezetes alkalomra megjelent Esperes urat. Esperes úr elmondta, hogy dr. Dóczy Imre középiskolai felügyelő és dr. Körber Tivadar c. főigazgató urak még a tél folyamán kiszálltak a helyszínre és itt szerzett tapasztalataik alapján a gimnázium megnyitását szükségesnek és indokoltnak elfogadták. Az egyházkerület tanügyi bizottsága is f. év április 14-én ily értelemben határozott. A szükséges kormányelhatározásokat küldöttség fogja kérni, melynek tagjaiul felkértek Temesváry Imre képviselő

és Esperes urak, továbbá Papp Lajos lelkész, Nyitrai István, Koppányi Kálmán főjegyző.

Kimondotta a presbitérium, hogy Esperes úr javaslatára s az egyházkerületi felügyelő úr ajánlatára egyhangú megtiszteléssel *Nagy Miklós* mezőturi főgimnáziumi tanár urat a Péter András főgimnázium igazgatótanárául szeretettel és bizalommal meghívja.

Megállapította a presbitérium az igazgatótanács szervezeti szabályzatát, amely szerint a presbitérium a Péter-gimnázium igazgató-tanácsába 8 tagot választ. Érdemeik elismeréséül nt. Harsányi Pál Esperes úr és dr. Körber Tivadar c. főigazgató úr közlekedéssel bevélasztattak az igazgatótanácsba, úgy, hogy jelenlétük a fontosabb ügyekben lesz nélkülözhetetlen az igazgató-tanács üléseiben. A többi tagok Papp Lajos lelkész, dr. Kardos József, dr. Nyitray József, Koppányi Kálmán, dr. Csányi Dezső és dr. Hajdu Endre urak. Ezenkívül az Igazgató és majd annak idején a tanári testület által választandó 3 tanár. Az így megalakított igazgató-tanács intézi a főgimnázium összes anyagi és szellemi ügyeit, választja a tanárokat, úgy azonban, hogy a felsőbb egyházi hatóság (Püspök, Esperes és ker. felügyelő) által kijelölt 3 pályázó közül kell választani. A presbitérium a legnagyobb köszönettel várja és fogadja a felsőbb egyházi hatósági irányítást és tanácsadást.

Papp Lajos,
református lelkész.

Közélet

Nyitlevél

Nagytiszteletű Lánczy József esperes úrhoz.

A Csonka Beregi Egyházmegye tavaszi közgyűlésének tárgysorozata véletlenül a kezembe került s érdeklődve annak 12. pontja iránt, megtudtam, hogy ezen egyházmegyére a Leánykálvineum építési költségeinek még hiányzó összegéből 30.000.000 korona esik. Az egyházmegyei közgyűlés idevonatkozó határozata az lett, hogy ezt az összeget ünnepélyek rendezésével fogják összehozni.

Ezen egyházmegye területén ünnepélyek rendezésére csak egy alkalmas hely van — Vásáros-Namény. Ott pedig nagyon elég lesz, ha egy éven két ünnepély rendeztetik. Ez a két ünnepély nagyon jó lesz, ha a harmadát összehozza a kívánt összegnek. A hívek azt mondják, hogy hát a mi árváinkról ki gondoskodik? Pedig a papok árvái a mi árváink. Azért én is, közelről érdekelve lévén — mondok egyet s egy kis jóakarattal kettő lesz belőle.

A beregi egyházmegyében rég időktől fogva az volt a gyakorlat, hogy az egyházmegyét az esperes hat tanácsbíró társával felosztotta hét egyenlő szakaszra és úgy végezték benne a magukhoz vett világi tanácsbírákkal és jegyzőkkel az ú. n. kanonika vizitációt. Esett

egy-egy küldöttségre kilenc egyház. Ezen gyakorlatához híven felosztva, most csak négy egyház jutna egy-egy küldöttségre. Ennek meglátogatása pedig igazán nem nagy fáradság. Ezen egyház és iskolai látogatások napi- és fuvardíja címén az egyes egyházak körülbelül egymillió koronát adnak ki évenként. A csonka egyházmegyétől tehát mintegy huszonnégy millió koronát.

Nagytisztelétüségednek nagyielkü példaadása nyomán, a bölcs vezetése alatt álló egyházmegye egyházi és iskolalátogató papjai és tanítói bizonyára készséggel ajánlják fel ezen napi- és fuvardíjukat a fent jelzett szent célra. A még hiányzó összeget aztán az egyházmegye lelkesegyesületének már megállapított ünnepélyén az egyházmegye kedves csalogánya könnyen összedalolja.

Nagytiszteletedet közismert lovagiasságánál fogva kérni sem kell arra, hogy erre vonatkozó elhatározásáról válaszát megadni kegyeskedjék.

Igaz hive és kész szolgája :

L. E.

Végső szó a Debreceni Református Szemléhez.

A *Debreceni Református Szemle* cikkíróját lapunk ápril 10-i számában a férfi-tisztességre hivatkozással kértem arra, hogy nevezze meg magát s azt, akire gyanúsító szavait vonatkoztatta. Azóta a *Szemle* ápril 19-i kelettel megjelent, de erre vonatkozással — üzenetképpen, csak annyit ír, hogy majd a jövő számban válaszol. Magyarázkodásul hozzát teszi, hogy rendellenül kapja a Prot. Lapot, éppúgy, mint mi a Szemlét.

Azt a cikkemet, amelyben az említett tisztességes kérést intéztem a *Szemle* ismeretlen cikkírójához, ismét *ajánlott levélben küldtem meg a Debreceni Református Szemle szerkesztőségének ápril 12-én. Ez ápril 13-án a kezükben volt.* Ebben az esetben tehát a rendetlen kézbesítésre hivatkozni nem lehet. A *D. R. Szemle* ápril 19-iki kelettel jelent meg — bár az olvasók kezébe csak 22-én jutott. *Tehát az ajánlott küldemény kézhez vétele, meg a lap megjelenése között hat nap telt el. Hat nap elég lett volna arra, hogy az illető úr leírja a maga nevét, meg azét, akít bántani akar.* S ez a két név nem foglalt volna el a laptól sem több helyet, mint amennyit a halasztást magyarázó üzenet elfoglalt.

A válasz-adás halogatásának nem is oka van, hanem célja. A taktika nagyon is átlátszó: azt akarja elérni a cikkíró, hogy a válasza a kéthetenként megjelenő lapnak közvetlenül az egyházkerületi közgyűlés előtt megjelenő számban lásson napvilágot, így nekem a közgyűlésig ne álljon módomban válaszolni s álljak a közgyűlés idején megcáfolatlan vád gyanuja alatt. Csakhogy éppen ez

a taktikázás, annak nagyon is gyermeteg volta, amelyen amint magam, úgy minden közgyűlési tag átlát, figyelmezteti az illetékeseket arra, hogy hol van és hol nincs igazság. Mert akinek igazsága van, az nem taktikázik, hanem azon van, hogy az igazság minél előbb kiderüljön.

A néhai „Egyetértés” című lap átvételére vonatkozó határozatokat is közli a *Szemle* legutóbbi száma. Amint hallom, egyik debreceni napi lap, melyet nem olvasok, szintén ezzel a kérdéssel foglalkozott a múlt héten. Ebből a kettős, alighanem egyeredetű jelenségből azt következtetem, hogy az „Egyetértés” ügye akar lenni ellenem az öreg ágyu. A szóbanforgó határozatokat tartalmazó eredeti jegyzőkönyveket nem tekintettem meg, sőt megvagyok győződve arról, hogy ezeket a *fontos üzleti* kérdéseket tárgyaló jegyzőkönyveket *sem a városi, sem az egyházkerületi levéltárban felsőbb engedély nélkül, s pláne hírlapi közzététel céljára nem is mutathatnák meg.* Azonban amennyire az emlékeztem tudnom engedi, a *Szemlében* közöltek kevés különbséggel hű másolatai az eredetieknek. A dátum és a jelenlevők felsorolása azonban nem lehet helyes. A két gyűlés közt hosszabb idő telt el s a második gyűlésen én nem voltam jelen. Ez mindakettő fontos momentum, — talán éppen azért nem hű ebben a részben a másolat. Tudniillik, mikor a lapot átvettük, még senkinek gondolatában sem volt az én megbízatásom. Csak több-napi tárgyalás után, mikor a kiszemelt debreceni szerkesztővel nem sikerült megegyezni s mikor budapesti hírlapírók közötti kísérletezés sem járt sikerrel, kértek meg engem a lap vezetésére, s a megbízást adó gyűlésen nem voltam jelen. Más, kisebb, de szintén nem szándéktalanul látszó változtatásokat is meg tudok állapítani. Így például a felügyelőbizottsággal közölt szerkesztői programban ez állt: *A kormányznak a konstrukció érdekében végzett munkában támogatása, ellenkező esetben bírálata, sőt támadása.* Itt a *Szemle* másolója a „konstrukció érdekében” szavak helyett ezt teszi: „az obstrukció ellenében,” — ami lényegesen változtatja a mondat második részének értelmét. A másik kisebb jelentőségű változtatás, hogy én *villanyos* vasuti jegy biztosítását kívántam, a *Szemle* másolója pedig általában vasuti jegyről beszél.

De mindez nem fontos, hanem az, hogy én a munkámért fizetést fogadtam el, és pedig havonként 20 dollárnak megfelelő összeget. Ez igaz és köztudomású. Nem titokban, nem ingyen és nem álton kaptam ezt a pénzt. Mindenki tudott róla, hogy díjazott munkatársam lettem az „Egyetértés”-nek, amelynek minden számában cikkem jelent meg. S ha a *Szemle* másolója, vagy akárki más, azt a munkát, amelyet végeztem, kész volna ingyen, vagy olcsóbban elvégezni, akkor joga lehetne a kritikára.

Egyébként, — mivel nem vagyok barátja a férfiakhoz nem illő sok beszédnek, s mivel ezt az

Kun József késműves és műköszörűs, Debrecen, Széchenyi utca 1. sz.

ügyet sem öregasszonyosan, sem legényesen tisztázni nem lehet: teszek egy tiszteletteljes ajánlatot.

Tessék az „Egyetértés” ügyét a maga egész komplexumában, de azonkívül minden olyan magamtartását, cselekvésemet vagy mulasztásomat, mely akár a nyomdai felügyelőbizottsági tagságom révén, akár egyéb vonatkozásban, mint közérdeket sértő, kifogás alá eshetik, fegyelmi panasszal az egyházkerületi bíróság elé vinni. Magam nem akarom kérni a fegyelmit, mert a Szemle körül mozgó jóakarató urak azt fogják mondani, hogy ezt abban a tudatban teszem, hogy az én kérésemre ugy sem rendelik el. *Kijelentem, hogy nem fogok arra hivatkozni, hogy engem nem az egyházkerület választott a felügyelőbizottságba.* Mert ha hibás vagyok, akárhonnán nyert megbízás körében vagyok hibás, csak érinti egyházkerületi tanácsbírói díszes állásomat.

Vagy ha bizalmatlanok a vádolni akaró urak az egyházkerületi bíróság esetleges egyes tanácsai iránt, kész vagyok más fórum elé vinni az ügyet. Tessék hozzájárulni egy választott bírósághoz, melynek tagjait az egyházkerületi elnökök, esperesek, egyházmegyei gondnokok, egyházkerületi tanácsbírák és jegyzők sorából kérjük fel, kizárólag természetesen a nyomdai felügyelőbizottság tagjai. Mindakettőnk felkér két-két tagot, vagy mindakettőnk négyet-négyet s az utóbbi esetben a másik fél ezek közül kettőt visszautasíthat. A négy tag — ugyancsak a megjelölt körből — válasszon elnököt, vizsgáljon meg minden panaszt és hozzon ítéletet.

A bíróság tagjainak és elnökének a megjelölt körön kívül állókból alkotásához nem járulhatnak hozzá, azért, mert a tárgyalás anyagába kerülhetnek olyan kérdések, amelyek idegenek előtt egyházi érdekből nem lehet feltárni. De különben is: abból a harminckilenc előkelő úrból, akik az ajánlatom szerint szóba jöhetnek, nem nehéz választani öt olyan gentlemant, akiknek az ítélete igazságosságában a legelvetemültebb rablóvezér sem kételkedhetik.

Én az így megalkotandó bíróság ítéletét magamra kötelezőnek elfogadom.

Ha aztán akár a hivatalos egyházkerületi bíróság, akár az előbbieket szerint megalkotandó becsületbíróság az eljárásomat inkorrektnek és kárt okozónak találja: akkor ám tessék a legnagyobb nyilvánosság előtt diadalünnepet ülni felettem. Viszont, ha a bíróság nekem szolgálat igazságot: én ezt olyan természetesnek találom, hogy még a publikálását sem követelem.

Mindaddig azonban, míg ilyen bírói kivizsgálás és döntés nem történik, semmiféle vitába nem állok. S ha a másik oldalon az ügynek a javaslatba hozott tiszteletreméltó testület döntése alá bocsátástól vonakodnak: akkor meg közleményeiket, mint öntudatosan üres beszédet, tudomásulvételre sem méltatom.

Kun Béla.

A Szamos töltésén.

(Karcolatok a szatmári egyházmegye tavaszi közgyűléséről.)

„Egyházszeribe” döcögünk. Itt fehérlik a Kárpátok teteje. A beregszászi „Nagyhegy” kék. Csak a kréta-lyuk más színű rajta. Hát ez a cseheké lenne zsinóros kurucáival? Temploma falán régi írás volt: „*Vicem pro vice reddo tibi bene vicine!*” Vajjon a cseh szomszédok nem tüntették-e még el, félvén a kölesöntől a kölcsönért? A Kárpátokról ismerős szél sugja szerelmesen az üzenetet: Én a tietek vagyok, magyarok, kellek-e néktek?!...

*

Kanyarogva jön a szőke Szamos Erdélyből. Ez a folyó volt, régi-régi zivataros időkben, a székely-magyarok vezére, védője és útja török-tatár elől. (Ez az én fixa ideám!) Ilyen nevek, mint a Szamosháton, ilyen típusú emberek, ilyen beszéd, szavak, kiejtések, hangok (más-vidéki számára kimondhatatlan) csak itt és Erdélyben vannak! Nehéz viszonyok között, jéghátán is megélő, boldoguló nép. Itt vannak a fajmagyarok! Pápista alig-alig akad a „Vadvirágos Szamos partján...”

*

De már a sáros Fehérgyarmaton vagyunk. A templom a gyűlés színhelye. Lelkészek, világiak nagy számmal. (Most ez a legnagyobb egyházmegyéünk.) Megragadó a nagybuzgóságú puritán esperes imája. Oly esodálatos és jóleső az egyik világi tanácsbíró (dr. Madarassy) felszólalása. Sürgeti a református *önütudatra* való nevelést. Óh ha sok ilyen világi papunk volna!... (Hogy mondta Ravasz László: „*Menyji ebben a vád és menyji az önvád?*”)

A gyűlés letolyása nem nagyképű, — talán nem méltóságteljesen ijjesztő, — de komoly, közvetlen. Sok fiatal tagja van. Ezek is beszélhetnek (nem minden megyében!). De a bölcsesség és tanács az öregeknél van és ezek után indulnak. A referensek nagyszerűek.

*

Ilyen nagy felsereglés alkalmával sok minden szóba kerül. Kálvinista böjt, bálozó magyarok, táncoló papok, belmisszió. Kalvineum, baptizmus, politika etcetera és mondják, hogy valami kis igaza van ennek is, annak is és most furesán hangsúlyozzák, hogy Révész Imrének is, de itt mégis sok minden másképp látnak, másképp ítélnék meg. Ez egy külön kis világ-rész. A preümjája egy a többivel, de pszichéje egy árnyalattal más. Ezt az árnyalatot (ne értsünk árnyékot), nüánszot fogja majd érzékelteni lapjában, a most vajudásban levő „Pász-

WACHA tisztít, mos, fest férfi és női felső ruhát, inget, gallért, kézelőt Debrecen, Simonffy-u. 55.

tortúz"-ben, esodálatos localpatrióták localis egyházi lapjában.

*

Vajjon a generális vizitáció tagjai tudják-e, hogy belsőleg, külsőleg mily előkészületek folynak a megyében, hogy lehetőleg mindeneket ékesen és szép renddel — potemkini példa nélkül — találjanak? Négy héttel később jönnek? Annál jobb. Tudom nem is fognak egyharmar visszakiváncokozni innen!... Itt nem tudnak és nem is akarnak tudni az emberek politikai kulissza titkokat és a hivatalosokról suttogó pikantériákat, itt nem hisznek és nem latnak „Janusarcú” vezéreket (mint ahogy nem is lehet), csak olyanokat, kik Krisztus arcát vitálgolják.

*

Nagyszerű érzékre vall, — sokan így mondanak —, én pedig így írom: Csodálatos kegyelem és az Isten jó Lelke vezérli és sugalja püspökünket, hogy hozzánk jöjjön erősíteni és erősödni!

Kósa Béla.

Külföld

A lelkipásztorhiány, amely több nagy és kisebb nyugati református egyházra katasztrófális súllyal nehezedik — és ki tudja, nem következik-e be minálunk is előbb-utóbb? — sok gondot ad mostanában derék skót testvéreinknek is. A skót egyesült szabad egyház kitűnő „Record“-jának márciusi számában erre vonatkozólag a következő megszívlelésre méltó sorokat olvassuk a többiek között: „Az egyik közvetett oka e jelenségnek a lelkipásztorok többségének nem megfelelő fizetése. Az igaz ugyan, hogy a fiatal emberek nem pénzkereseti okból választják a lelkipásztori pályát, ámde viszont a pénzbeli megszorítás e pályának nemcsak a hathatóságát csökkenti, de a succrescentiáját is megapasztja... A nem megfelelően fizetett lelkipásztori munka az öngyilkosság jelentőségével bír az Egyház lelki munkásságára nézve úgy itthon, mint a külmisszióban“. A magunk részéről ehhez még csak azt tehetjük hozzá, hogy a magyar református egyházban ez az öngyilkosság sehol sem olyan kézenfekvő, mint annak a *hitoktató-proletariátusnak* a kitermelésében, amely 10—15 évvel ezelőtt még inkább csak Budapesten volt probléma, de azóta már minden nagyobb gyülekezetünkre ijesztő súllyal nehezedik.

Az „egyházi bálók” kérdése már, úgy látszik, világprobléma. Legújabbban, mint a „Record“-ban olvassuk, az újzelandi presbyteriánus zsinat is foglalkozott vele. A zsinat kimondta ugyan, hogy „a táncot ama dolgok közzé sorozza, amelyeket illetőleg minden egyes keresztyén embernek megvan a teljes lelkiismeretbeli szabadsága“ s hogy ennél fogva imperatív kijelentések tételére e tárgyban nem érzi magát jogosultnak; azonban másfelől pálcát tört a mai táncórület fölött s intette a szü-

lőket gyermekeik megóvására. Az „egyházi“ táncmultságokat illetőleg pedig kijelentette, hogy, bár nem akarja érinteni az egyes gyülekezetek autonóm jogait, de „kérve-kéri az egyházi functiók alkalmával a táncolás mellőzését; egyházi helyiségeknek tánccélokra átengedését — valamely keresztyén munkára való adakozás előmozdítása végett — ha nem feddésre méltónak, akkor is a legilletlenebb dolognak találja és felhívja a gyülekezeteket a közvetlen adakozás ideális módszerének a gyakorlására, mint amely leginkább megegyezik az Egyház méltóságával és lelki jellegével“.

ri.

Különfélék

A Tisza István Tudományos Társaság április 22-én tartotta évi rendes közgyűlését. A betegsége miatt távollevő dr. Pokoly József elnök helyett dr. Láng Nándor, az első szakosztály elnöke nyitotta meg a közgyűlést, Tisza István emlékének szentelt tartalmas beszéddel. Majd dr. Tóth Lajos főtitkár terjesztette elő az év nevezetesebb eseményeit összefoglaló jelentését, azután pedig dr. Szontágh Félix, a második szakosztály elnöke tartott nagyon értékes felolvasást az ideges gyermekekről. A tagválasztások rendén a társaság rendes tagjai közé választották a többek között dr. Tóth Károly szegedi egyetemi tanárt, aki régebben debreceni református jogakadémiánknak volt egyik kiváló tanára.

Az Országos Református Tanáregyesület augusztus hó 24—25-én fogja Miskolcon évi rendes közgyűlését megtartani.

Ifjúsági istentiszteletek. A debreceni Kosuth-utcai templomban április hó 25-től kezdve az iskolai év végéig minden vasárnap délelőtt fél 12 órakor ifjúsági istentisztelet lesz. Az istentiszteletet a hitoktató lelkészek végzik.

Tanulmányi kirándulás. A debreceni református tanítóképezde növendékeinek egyrésze dr. Ecsedi István egy. m. tanár vezetése mellett tíz napos kirándulást tett Ausztriába, honnan gazdag tapasztalatokkal tértek haza.

A Tisza István Társas Kör április 22-iki lakomáján a szokásos emlékbeszédet gróf Bethlen István mondotta, aki ez alkalommal fényesen bebizonyította, hogy nemcsak parlamenti debatternek elsőrangú, hanem filozofiai mélységű és költői szépségekkel telt komoly szónoklat tartásában is. Beszéde, melyet egész terjedelemben a Budapesti Hírlap közölt, valóban elmevilágosító s szívekbe markoló. Minden magyar embernek el kellene olvasni és magába szállva gondolkodni rajta.

A „Bethlen Gábor-ház” alapja javára a Bethlen Gábor Szövetség által kibocsátott sorsjegyek iránt az egész református társadalomban megnyilvánuló nagy érdeklődésre való tekintettel kérjük mindazon református atyánkfiai, akikhez postai úton küldtük el sorsjegyeinket, hogy azoknak árát

legkésőbb május hó 5-ig a Bethlen Gábor Szövetségnek 25,129. sz. postatakarékpénztári csekk-számlájára küldjék meg, vagy ha azt megtartani — dacára a jótékony célnak — nem óhajtják, úgy szíveskedjenek a sorsjegyeket a Szövetségnek Budapest, VII. Wesselényi-utca 52. sz. alatti irodájába visszaküldeni, már azért is, mert a ki nem fizetett sorsjegyek nem játszanak. Kérjük azonban a mielőbbi visszaküldést, hogy azokat módunk legyen másoknak átadni s ezzel a jótékony célt se károsítsuk meg.

A debreceni iparostanonciskola — ahova majdnem háromezer református tanuló jár — hatalmas épületté válik, május hónapban kezdik meg az építését. Valószínűnek látszik, hogy czáltal megvalósulhat az új iskolában ifjúsági istentisztelet tartásának terve, amire annál nagyobb szükség van, mert épen azok számára tartatnának az istentiszteletek, akik alig látogatják a templomot.

Kérelem. A Magyar Tud. Akadémia Irodalomtörténeti Bizottsága fölkéri mindazokat az irodalom- és tudománykedvelőket, akiknél Kazinczy Ferencnek vagy barátainak hozzá írott levelei vannak eredetiben vagy másolatban, hogy azokat a Kazinczy Levelezéséhez kiadandó pótkötet számára a Magyar Tud. Akadémia *Főtűkari Hivatalához* vagy a megbízott szerkesztőhöz: *Harsányi István* főiskolai tanárhoz Sárospatakra elküldeni szíveskedjenek.

Még mindig sok a kimaradó hátralék az elmúlt esztendőről is. Ismerjük a nehéz gazdasági helyzetet, de mégis kérnünk kell a hátralékok mielőbbi beküldését. Ha a pénzeket nem kapjuk meg idejében, tekintettel arra, hogy költségvetésünk az összes várható bevételeknek a tényleges kiadásokra s nem munkadíjra fordításán van megalkotva, komoly kárt kell szenvednünk. Ezt pedig bizonyára senki sem akarja.

Takarékpénztári csekk-számla 43,916.

Mexikóban egy menekült erdélyi magyar református lelkész, Péter Antal megalakította

az első magyar református egyházat, ami sok Mexikóban élő magyarnak nagy öröme történt.

A szombat napi esküvők ellen a kiskunhalasi gyülekezetben figyelemreméltó mozgalom indult meg. Régi egyházi törvények tiltották a szombatnapi esküvőket, de most is könnyű belátni azokat a veszedelmeket, melyek különösen a vásárnap megszentelése szempontjából számításba jönnek. Ennek a megfontolása indította az egyháztagokat arra, hogy az esküvőket szombatnapról helyezték a hét bármely más napjára. A gondolat egészséges s gyakorlati megvalósítása másutt is szükséges és kívánatos volna.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a lap-tulajdonos: DR. KUN BÉLA.

A tiszántúli református egyházker. püspökétől. 834—1926. szám.

K Ö R L E V É L

a nagytiszteletű esperes urakhoz, a kebelbeli tanintézetek igazgatóihoz.

A Kálvineum igazgató-tanácsa, részint magyar református nagyjaink emlékének ápolása s a jelen nemzedék lelki életében gyümölcsötetése, részint a Leánykálvineum építési alapjának gyarapítása okából legújabbán kiadta a Lorántffy Zsuzsanna művészi kivitelű, 40—50 cm. nagyságú, kitünően sikerült arcképét. Ára 25,000 K, portóval 30,000 K; a gályarabok kiszabadulásának 250 évfordulója alkalmából a Harsányi István és Selyei István gályarab-prédikátorok arcképeit, melyek szintén igen jól sikerültek, képes levelező-lap alakjában, ára darabonként 1000 K.

Ezek a képek szobadiszül is alkalmasak, de még nagyobb jelentőséget nyernek, mint egyháztörténeti szemléltető képek az alsóbb és középfokú iskolai oktatásban. A képek vizsgái jutalmul is alkalmasak.

NEM REKLÁM, HANEM VALÓSÁG

TELEFON:

13-35.

2-52

hogy dús választékban gyönyörű szabású férfi- és fiú ruhák olcsó árban a

TELEFON:

13-35.

MAGYAR RUHAIPAR
DEBRECEN LEGNAGYOBB FÉRFI ÉS FIÚ RUHAÁRÚHÁZÁBAN
PIAC-UTCA II. SZ. (közvetlen a Bika-szálló alatt) szerezhetők be.

Mindezek alapján melegen ajánlom úgy az esperes urak, mint az igazgatóságok szíves figyelmébe s kérem erre vonatkozó ügybuzgó intézkedésüket és közreműködésüket.

Debrecen, 1926. évi április hó 21.

Atyafiságos szeretettel :
Dr. Baltazár Dezső, püspök.

FONCIÈRE ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ INTÉZET

DEBRECENIVEZÉRÜGYNÖKSÉGE

úgyis mint a TISZÁNTULI REF. EGYHÁZKERÜLET
HIVATALOSAN SZERZŐDÖTT biztosító intézete.

ELFOGAD :

tűz-, jég-, baleset-, szavatossági-, betöré-
ses-lopás-, szállitmány- és élet-biztosítá-
sokat a legelőnyösebb feltételek mellett.

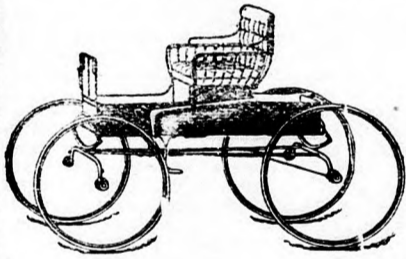
><

2-52

Lelkészeknek, tanároknak, tanítóknak, presbite-
reknek és egyháztagoknak a főtiszteletű és méltó-
ságos egyházkerületi Elnökséggel történt meg-
állapodás alapján külön kedvezmények.

Debrecen, Piac-u. 61. sz., II. emelet.

Riesz Henrik

kocsigyár

Debrecen,

Haivan-u.

Kocsik min-
den alakban.

Debreczeni István
órasmester Debrecen, Péterfia-u. 8.

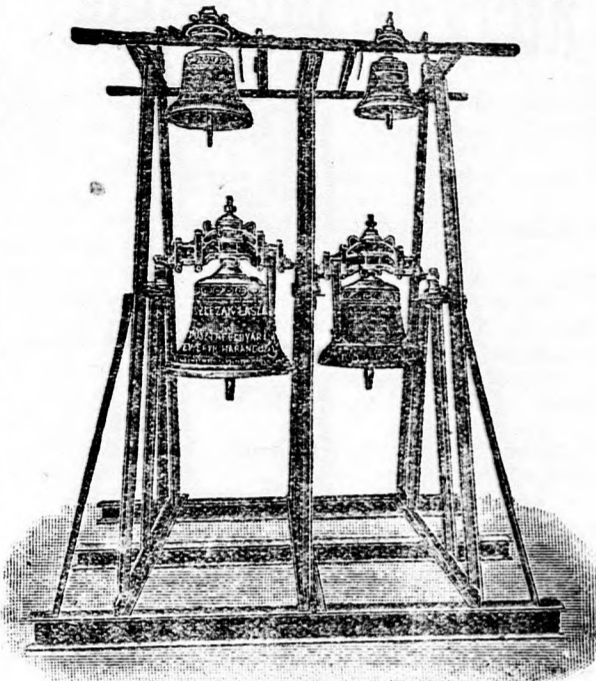
Speciális órák javítása
Mindenemű órák raktára

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang-ércöntőde, harangfelszerelés és harangláthgyár

BUDAPEST, VI, FRANGEPÁN-UTCA 77. SZ.

(Saját házában). A nyugati pályaudvartól induló BUR vasúti „ÓP-
HAZ” megállóhely A) B) C) J) kocsikkal. Telefon: Lipót 913-53

Az 1900. évi párizsi világ-, 1921. és 1923. évi vas- és gépári kiállításon
aranyéremmel kitüntetve. Számos egyházi elismerőlevelél és az 1925. Orsz.
Kézműipari Társulat részéről a m. kir. korm. elnökségével kitüntetve

FITTLERSÁNDOR

orgona és harmónium gyára
Pesterzsébet, Határ-ut 20.

Készít :

Új Orgonákat,
Orgonasípokat,
iskolai és templomi
Harmóniumokat.

Javítások gyorsan, szak-
szerűen mérsékelt árákért
Árjegyzék ésköltségvetés díjtalan

ALAPÍTTATOTT 1910-BEN

„DANKÓ” Temetkezési Vállalat

(Tulajdonos: EKLI JÓZSEF.)

DEBRECEN,

KOSSUTH-U. 6. SZÁM.

Telefon: nappal 322.

Telefon: éjjel 66. sz.

M. kir. Tisza István tudományegyetemi klinikák, Állami gyermekmenhely, Honvédkórház, Református árpolda,
Debrecen szabad királyi város szállítója.

TELEP ÉS KOPORSÓGYÁR: DOMB-UTCA 16. SZ.,

hol éjjel is a gyászoló közönség rendelkezésére állunk.

Olcsó árak. ♦ Szolid kiszolgálás. ♦ Előnyös fizetési feltételek. ♦ Temetéseket vidéken is vállalunk.

MOST MEGJELENT

könyvujjdonságok:

Andrássy Kálmán: Bibliamagyarázatai	K	50,000.—
Bartók György: Kant	"	55,000.—
Csürös István: Pédának okaért	"	35,000.—
Harsányi Gábor: Töredékek egy magyar ref. lelkész hányatott életéből	"	35,000.—
D. D. Hastie V.: A ref. gondolkodás alap- elve	"	45,000.—
Hastings: A mintakép (gyermek predi- kációk)	"	50,000.—
Lévay Z.: Egyházi beszédek V.	"	62,500.—
Makkay Sándor: Ird meg, amiket láttál	"	25,000.—
— Öntudatos kálvinizmus	"	25,000.—
Ravasz László: Az ember életútjának felén	"	112,500.—
Református dogmatika (W. Heyns)	"	175,000.—
Révész Imre: Kálvin élete 45,000 helyett	"	30,000.—
— Révész Imre élete	"	100,000.—
S. Szabó József: A debreceni református kollégium tanárai és kiválóbb növ- vendékei	"	40,000.—
Vásárhelyi J.: Bizonyágtétel	"	125,000.—

UJJDONSÁG! ♦♦♦♦♦ MOST JELENT MEG!

Méliusz Kis Könyvtára

vasárnapi olvasmányok gyűjteménye.

Szerkeszti: Uray Sándor, debreceni református lelkész.

1. szám. Uray S.: Tudod-e mit olvasol?	K	5,000.—
2. " — Nők az egyházban	"	6,000.—
3. " — A keresztyén jellemről	"	6,000.—
4. " Zih Sándorné: A láthatatlan Is- ten — Idegenben (két kis el- beszélés)	"	5,000.—
5. " Amikor Nagy Péter uram nem ment el a gazdakörbe	"	4,000.—
6. " Uray S.: Gonosz Pista bűjtöt tart	"	4,000.—
7. " — Nagy Jóska tenyerest kapott	"	4,000.—
8. " Fekete János: Életiskola	"	4,000.—
9. " Solymosi József: Két világ	"	5,000.—
10. " Makay Lajos: A pokol udvari szállítója	"	5,000.—

A 10 füzet együtt K 45,000.—

A LEGSZEBB KONFIRMÁCIÓI AJÁNDÉK

Dr. ERDŐS KÁROLY:

Az én vallásom című kis könyvecske. Ára papirkötésben	K	7,000.—
vászonnkötésben	"	7,500.—
Fohászok, kivonat Az én vallásom című könyvecskeből	"	1,500.—

Konfirmációi emléklap, kicsi K 500.—, nagy	"	1,000.—
Konfirmációi anyakönyv, 1 iv.	"	2,100.—

A fenti művek kaphatók és megrendelhetők a

„MÉLIUSZ”

könyvkereskedésben,

Debrecen, Ferenc József-út 26.

KARDOS LÁSZLÓ

DEBRECEN, KOSSUTH-U. 9

**VÁSZON—FEHÉRNEMŰ
és KELENGYE szaküzlet.**

ALAPÍTÁSI ÉV 1831.

3—4

KIVÁLÓ ANYAGOK! — HATÁROZOTT ÁRAK

IFJ. SZÁNTÓ JÓZSEF

papi-, úri- és egyenruhakészítő szabó cég
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY, FÖTÉR (SARJÁT HÁZ)

Számos elismerőlevél művészi, jó munkáért.
Éremkitüntetések különböző kiállításokról.

Legcélszerűbb ajándék lelkész urak részére a palást.

Cégem eddig 5000 palástot szállított s munkáért a legnagyobb haszon
és jutalom az elismerőlevelek voltak. Kérem a negyesületek hasonló
ajándékrendeléseit.

Tisztelettel IFJ. SZÁNTÓ JÓZSEF, az „ORLE” szabója.

T. SZÁNTÓ JÓZSEF úrnak

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.

Ref. egyházközségünk előljárósága fiatal s.-lelkészünket, ki
ideiglenes kiküldetésének ideje alatt a hívek szeretetét nagy
mértékben megnyerte, közelebbi eltávozásakor emlékül egy
papi palásttal akarja megajándékozni. Az egyházi lapokból
értesültünk, hogy uraságod ref. papi diszruhák és palástok
szolid kiállításával a lelkészek tetszését és meglegedését vívta
ki. Ezért felkérem, sziveskedjék engemet lehetőleg postafordultával
értesíteni, körül-belül 100 korona elegendő volna-e
egy szebb palástért. Még csak arra kérem, sziveskedjék figye-
lembe venni, hogy a palásttal egy jeles képzettségű, nemes
ambíciójú, általánosan kedvelt kezdő fiatal pap érdemeit óhajt-
juk jutalmazni. Vagyis inkább ezzel is arra serkenteni, hogy
magát tovább képezze, fejlessze. Eppen azért óhajtánók, hogy
az ilyen ajándéktárgynak alkalmas legyen úgy minőség, mint
kiállítás tekintetében.

Besztercén (Erdély) 1909 szept. 15-én.

Szives üdvözléssel: Ráduly János, presbiter.

T. SZÁNTÓ JÓZSEF úrnak

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.

Készséggel sietek kijelenteni, hogy az Ön által szállított
palásttal ifjú lelkészünknek nagy örömet szereztünk.

Fogadja szép munkájáért az előljáróság teljes elismerését.

Tisztelettel. Ráduly János, presbiter.

T. SZÁNTÓ JÓZSEF szabó mester úrnak

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.

Alulírott, Szántó József úrral egy papi reverendát készít-
tettem és azzal meg vagyok elégedve.

Debrecen, 1909 ápr. 24.

Hazafias tisztelettel: Erőss Lajos, ref. püspök

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

*

A háztartás, mezőgazdaság és ipar körébe vágó

összes vasárújk

állandó nagy raktára.

Telefon 6.

Debrecen sz. kir. város é a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata.